

Rolf Brotnov, Gjerdrum Historielag

Skogshusvær i Gjerdrum Allmenning

Fra de eldste tider er opplysningene om emnet sparsommelige, men det vi veit er at seterdrifta har begynt tidlig. På alle kjente setervanger var det hus både for folk og fe. Husa - eller selet, som de ble kalt - sto åpne hele året, slik at de som trengte det kunne finne nattely. Låste dører er ellers noe som hører vår tid til.

Et annet forhold som hadde betydning var overtro. Når seterfolket dro heim om høsten, flyttet de underjordiske eller haugfolket inn. At det var slik, beretter Asbjørnsen om etter en tur over Askvangen en sein høstkveld i 1836. Annen aktivitet i Allmenningen, slik som vedhogst, kølbrenning og torvstikking, foregikk i sommerhalvåret, så en enkel barhytte var godt nok.

Seterdrifta tok slutt ca 1850. De husa som sto att, forfalt etterhvert. Vi kan gå ut fra at de som hadde tømmerdrift om vinteren, benyttet setervangene som husvær. Men så var det slik at det var liten aktivitet på siste halvdel av 1800 tallet, for skogen var nærmest uthogd etter jernverksdrifta. Allmenningen var derfor fredet fra 1860 og i flere tiår. Først i begynnelsen av 1900-årene kunne en begynne å høste igjen. Da måtte det husvær til for arbeiderne, så de skulle slippe en lang reise fram og tilbake hver dag. Derfor ble de koiene bygd som står der i dag. De ble brukt slik til ca 1960-70, men da skjedde nok en forandring. Skogsbilveier ble anlagt, og arbeiderne reiste heller heim om kvelden. Koiene sto derfor ubrukt i noen år og ble litt ramponert, helt til lag og foreninger overtok og fikk satt dem i stand slik de står nå.

Det har vært 4 koi i Allmenningen knyttet til skogsdriften, og en hytte knyttet til torvdrift. Det var enkle hytter reist av laftet tømmer på steingrunnmur. Innredningen var enkel, den bestod av bord, krakker og et matskap. Langs veggene var der både over- og underkøyer, seks til åtte stykker. Matlaging ble gjort på stor vedfyrt ovn, belysningen var med parafinlampe. Alle hyttene sto ulåste, så folk kunne finne nattely. Et særtrekk var at spesielt ungdom brukte disse i påskehelgene

STORMÅSAHYTTA

Laftet tømmerhytte på stein grunnmur. Utvendig mål 8 x 5 m + svalgang. 4 vinduer, takplater. Ble bygd muligens i 1920-åra som husvær i forbindelse med torvdrift. Etterat den ble avviklet utleid til Gjerdrum Jeger- og Fiskeforening, som bruker den som sitt lagshus.

ÅRSTADVANGEN

Bygd antakelig i 1920-åra på gammel setervang. Laftet tømmerhytte, mangler grunnmur, er reist på syllsteiner. Utv. mål 7,5 x 5,3 m + svalgang. 2 vinduer, tak blikkplater, nå takplater. Fra slutten av 1960-åra utleid til "Liljen 4H", som driver servering i skisesongen,

SPIKERTJENNYTTA

Laftet tømmerhytte reist på stein grunnmur. Utv. mål 11,2 x 7,6 m. 6 vinduer, 3 dører, 2 piper. Før takstein, nå takplater. Dette er den yngste av hyttene, reist i første halvdel av 1940-åra. Fra 1970-åra utleid til Gjerdrum Idrettslag, som driver servering i skisesongen.

BUSTERUDHYTTA

Står på en gammel setervang. Laftet tømmerhytte reist på grunnmur av kampestein. Utv. mål 6,5 x 4,7 m + svalgang. 3 vinduer, tak av blikkplater. Fra 1970-åra utleid til Gjerdrum O-lag, som driver servering i skisesongen. Her spøker det!

RINGDALSKOIA

Laftet tømmerhytte på stein grunnmur, bygd i 1920-åra. Utv. mål 7 x 4,5 m + svalgang. 3 vinduer, taket var blikkplater, nå bordkledning.

Henry Lundgren holdt til her i 60-åra og startet servering her. Fra 1970-åra utleid til Gjerdrum Idrettslag og Skedsmo Idrettslag, som driver servering i skisesongen.